

HOOFDSTUK X

WELKE MOGELIJKHEDEN BIEDT HET NIEUWE VENNOOTSCHAPSRECHT VOOR DE OPVOLGING IN FAMILIEBEDRIJVEN?

JOZEF LIEVENS
Roots Advocaten
Instituut voor het Familiebedrijf

I. INLEIDING

1. De opvolging blijft een scharniermoment, waarbij zich in de drie subsystemen van het familiebedrijf – het bedrijf, de familie en de eigenaarsgroep – ingrijpende veranderingen voordoen.¹ In de literatuur over opvolging werd reeds decennialang gewezen op het feit dat deze veranderingen voor – soms diepgaande – emotionele spanningen kunnen zorgen.²

2. Geconfronteerd met dit cruciale en emotionele proces, dat zich slechts om de dertig à veertig jaar in het leven van een familiebedrijf afspeelt, is het voor de jurist belangrijk om flexibele oplossingen te kunnen aanbieden. Dat het nieuwe vennootschapsrecht precies flexibiliteit als een krachtlijn van de hervorming vooropstelt, klinkt de adviseur familiebedrijven dan ook als muziek in de oren.³

In deze bijdrage gaan wij na of het nieuwe vennootschapsrecht de hooggespannen verwachtingen inlost.

3. Tijdens het proces van de opvolging worden leiding, eigendom en macht overgedragen door de zittende generatie aan de opvolgende generatie. In de juridische literatuur rond opvolging – en ook in de populaire financiële pers – wordt traditioneel veel aandacht besteed aan de overdracht van macht. Meer nog: de rode draad in deze literatuur is dikwijls het controlebehoud van de overdrager, hetgeen inhoudt dat men technieken ontwikkelt om de macht niet over te dragen maar bij de overdrager te laten. Bij

¹ Over opvolging in familiebedrijven, zie J. LIEVENS, *Opvolging in het familiebedrijf. Succesvolle strategieën*, Tielt, Lannoo, 2001; J. LIEVENS en J. LAMBRECHT, *Opvolging in het familiebedrijf. De vijf essentiële vragen*, Roeselare, Roularta Books, 2010.

² I. LANSBERG, *Succeeding generations*, Boston, Harvard Business School Press, 1999.

³ K. MARESCEAU, *De Vennootschap en haar nieuwe wetboek*, Brussel, Larcier Legal, nr. 10, 11.

een echte opvolging wordt macht echter wél overgedragen naar de opvolgende generatie. Alleen blijkt uit de praktijk dat de overdracht van macht soms een gradueel proces is. In deze bijdrage nemen wij de controle door zowel de overdrager als de opvolger mee in onze beschouwingen.

II. HET MEERVOUDIG STEMRECHT

4. Tot nu toe gold in het vennootschapsrecht de ijzeren regel dat één aandeel één stem opleverde. Men moest dus de meerderheid van de aandelen hebben om op de algemene vergadering een besluit te kunnen doordrukken met, naargelang de te nemen beslissing, gewone meerderheid (50 % van de stemmen plus één) of bijzondere meerderheid (bv. 75 % van de uitgebrachte stemmen plus één).

De nieuwe vennootschapswet zorgt op dit vlak voor een fundamentele verandering, zowel in de BV als in de NV.

Het vertrekpunt blijft dat aandelen met een gelijke kapitaalvertegenwoordigende waarde elk recht geven op één stem.

In de statuten kan echter van dit beginsel worden afgeweken. Meestal zal men dan de aandelen in categorieën indelen – de zogenaamde soortvorming op basis van stemrecht, zoals voorzien door de artikelen 5:48 en 7:60 W.Venn. – en aan bepaalde categorieën een meervoudig stemrecht toekennen. Dit kan nuttig zijn in de context van de opvolging, waarin men aan de overdrager of de opvolger – of aan hen samen – meer stemmen wil toekennen dan aan de overige aandeelhouders. Op die manier kunnen overdrager en/of opvolger de controle over het familiebedrijf behouden.

5. Het feit dat het meervoudig stemrecht vanuit het oogpunt van de controle over het familiebedrijf erg aantrekkelijk is, neemt niet weg dat er nog een aantal problemen kunnen rijzen bij de aanwending van deze techniek. Vooral de invoering van het meervoudig stemrecht in een vennootschap, waar nog geen soorten aandelen bestaan, is niet zo eenvoudig. Indien de bestaande aandelen (van de per hypothese enige soort) verschillend behandeld worden omdat zij een verschillend stemrecht krijgen, dan kan dat volgens bepaalde rechtsleer niet via een statutenwijziging, maar is de individuele toestemming van alle aandeelhouders vereist.⁴ Indien deze stelling juist is, zal het in het kader van de opvolgingsplanning zaak zijn om de juiste timing aan te houden. De overdrager, die de controle wil houden, heeft er dan belang bij om eerst de soortvorming via meervoudig stemrecht grondig uit te werken en pas daarna tot schenking aan de kinderen over te gaan. In de praktijk ervaren overdragers soms een zekere druk om met bekwa-

⁴ J. DELVOIE en S. DECLERCQ, “De invoering van meervoudig stemrecht en loyauteitsstemrecht in bestaande vennootschappen”, *TRV* 2019, nr. 19, 139.

me spoed de opvolging te regelen zodat zij van het Vlaams successiedecreet kunnen genieten. Het zal dan van belang zijn om in dezelfde beweging de echte opvolgingsregeling door te voeren.

6. DELVOIE en DECLERCQ merken terecht op dat de procedurele regels inzake de wijziging van soortrechten in de artikelen 5:102 en 7:155 W.Venn. worden verstrengd.⁵ Indien men de rechten, verbonden aan de diverse soorten, wil wijzigen, is voortaan ook een verslag van de commissaris, een bedrijfsrevisor of een extern accountant nodig. Daarnaast blijft de regel behouden dat binnen elke soort de aanwezigheids- en meerderheidsvereisten voorgeschreven voor een statutenwijziging gelden. Indien de overdrager of de opvolger bijvoorbeeld later het aantal aan hem toekomende stemmen wil verhogen, heeft hij de instemming binnen elke soort nodig. Het zal dus voorafgaand aan de invoering van het meervoudig stemrecht een grondige reflectie vergen welke stemkracht aan de diverse soorten wordt toegekend. Het is met andere woorden beter om op veilig te spelen dan later de instemming van de andere soorten nodig te hebben om hun respectieve rechten te wijzigen.

7. De vraag stelt zich of de creatie van aandelen met meervoudig stemrecht ook geen erfrechtelijke implicaties met zich meebrengt. Neem de hypothese waarin een overdrager aandelen met een stevig meervoudig stemrecht schenkt aan de opvolger en aandelen met een veel beperkter stemrecht aan zijn andere kinderen. Ontvangen de kinderen dan wel een gelijke vermogenswaarde of zijn de aandelen met het meervoudig stemrecht economisch (beduidend) meer waard? In het kader van een vereffening-verdeling na het overlijden van de overdrager kan dit wellicht voor verhitte discussies en lang aanslepende procedures zorgen. Om de rechtszekerheid voor de opvolger weg te nemen, zal het wellicht aanbeveling verdienen dat dergelijke opvolgingsregeling kadert binnen een goed uitgewerkte globale erfovereenkomst.⁶

8. Ten slotte rijst in de praktijk de vraag of instrumenten zoals het meervoudig stemrecht, maar ook de versteviging van de positie van de bestuurder(s),⁷ het beroep op controlevehikels niet overbodig maken. De Belgische maatschap en de Nederlandse Stichting Administratiekantoor waren tot nog toe de meest gebruikte vehikels om de eigendomsstructuur van het fa-

⁵ J. DELVOIE en S. DECLERCQ, *o.c.*, nr. 7, 131.

⁶ C. AUGHUET, "De hervorming van het erfrecht door de wetten van 31 juli 2017 en van 22 juli 2018. Herwerkt en geüpdatet overzicht" in W. PINTENS en C. DECLERCQ (eds.), *Patrimonium 2018*, Brugge, die Keure, 2018, nrs. 82 e.v., 196 e.v.

⁷ Zie verder nrs. 15 e.v.

miliebedrijf te optimaliseren.⁸ In beide gevallen is de basistechniek hetzelfde: door “inbreng” van de aandelen in het familiebedrijf wordt de maatschap of de Nederlandse stichting de enige aandeelhouder van dit familiebedrijf. Overdrager of opvolger worden onafzetbare bestuurders van deze vehikels. De effecten van de vehikels – maatschapsdelen of certificaten – worden tot op zekere hoogte of zelfs volledig onoverdraagbaar gemaakt. Deze effecten worden vervolgens geschonken aan de kinderen. Het belangrijkste voordeel is dat via deze techniek de splitsing tussen macht en economisch-financiële eigendom wordt gerealiseerd. Overdrager en/of opvolger hebben door hun bestuursmandaat in de maatschap of de stichting de macht, terwijl alle overige betrokkenen – in de meeste gevallen alle kinderen – dezelfde financieel-economische voordelen genieten. Na het overlijden van de overdrager leidt dit niet tot zure discussies. Bovendien hebben de niet-actieve kinderen slechts rechten in de maatschap of de stichting. Vermits zij geen lidmaatschapsrechten hebben in het familiebedrijf zelf, blijven zij ver verwijderd van het dagelijkse reilen en zeilen ervan. De opvolger heeft met andere woorden vrij spel.

Men kan zich afvragen of er nog wel een controlevehikel nodig is, nu door middel van het meervoudig stemrecht alle macht bij de overdrager en/of opvolger kan worden gelegd. Zoals we verder zullen aantonen,⁹ kan ook de stabiliteit van het bestuur in ruime mate worden verzekerd.

Toch blijft er een belangrijk verschil tussen het gebruik van het meervoudig stemrecht en de aanwending van controlevehikels. In het eerste geval treedt de passieve aandeelhouder in de juridische sfeer van het familiebedrijf zelf, waar hij de algemene vergadering kan bijwonen, vragen kan stellen en onder bepaalde voorwaarden minderheidsvorderingen of deskundigenonderzoeken kan instellen. Ook kan hij de nietigheid van besluiten van de algemene vergadering vorderen.

Wanneer een controlevehikel wordt aangewend heeft hij al deze mogelijkheden niet. Op basis hiervan menen wij dat de juichkreten omtrent de invoering van het meervoudig stemrecht voorbarig waren en dat vele families verder op controlevehikels een beroep zullen blijven doen.

III. ANDERE SOORTVORMING VAN EFFECTEN

9. Het nieuwe vennootschapsrecht laat nog andere vormen van soortvorming van effecten toe. Zo kan aan een soort van aandelen een vetorecht worden toegekend voor bepaalde beslissingen en kunnen voor bepaalde beslissingen bijzondere meerderheden worden voorzien waartoe de houder

⁸ Zie hierover: J. LIEVENS, *Betrokken eigenaars. Sterke familiebedrijven*, Tielt, Lannoo, 2016, 95 e.v.

⁹ Zie nrs. 15 e.v.

van een bepaalde soort aandelen moet behoren. Ook kan aan een bepaalde soort aandelen een recht van voordracht voor de benoeming van bestuurders worden toegekend. Zo kan eraan worden gedacht om het soort aandelen, waarvan de opvolger eigenaar is, het recht te verlenen om de meerderheid van de raad van bestuur te benoemen. Op die manier kan de opvolger op duurzame manier de macht uitoefenen.

IV. AANDELEN ZONDER STEMRECHT

10. De uitgifte van aandelen zonder stemrecht werd ingevoerd in 1991, maar is nooit een succes geweest. Daarvoor waren er twee redenen: aandelen zonder stemrecht moesten in geval van uitkeerbare winst verplicht een preferent dividend opleveren en in een heel aantal hypothesen verwerven de aandelen toch stemrecht.

Hierin worden nu belangrijke wijzigingen aangebracht. Het is niet langer vereist dat aan aandelen zonder stemrecht een preferent dividend wordt uitgekeerd. Bovendien is het aantal gevallen, waarin zij toch stemrecht verwerven, beperkt.

11. In een opvolgingscontext kan de uitgifte van aandelen zonder stemrecht nuttig zijn. In het kader van een verdeling onder de kinderen van de overdrager zouden de aandelen met stemrecht aan de opvolger kunnen toekomen en de aandelen zonder stemrecht aan de niet-actieve kinderen. Dit zou kunnen toelaten dat alle kinderen evenveel aandelen verwerven, terwijl de opvolger met zijn stemkracht de belangrijke beslissingen kan nemen op de algemene vergadering, zoals bijvoorbeeld de aanstelling van de bestuurder(s), de goedkeuring van hun vergoeding en de goedkeuring van de winst.

12. Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat aan de houders van aandelen zonder stemrecht alle overige rechten van een aandeelhouder toekomen (*cf. supra*, nr. 8). Men mag dus de rechten, die verbonden zijn aan aandelen zonder stemrecht, niet onderschatten, hetgeen mogelijks de creatie van deze aandelen opnieuw zal afremmen.

V. ANDERE EFFECTEN

13. In de eerste commentaren over de nieuwe vennootschapswet is er relatief weinig aandacht besteed aan artikel 5:18 W.Venn.¹⁰ Volgens deze

¹⁰ Een uitzondering vormen M. THEYSKENS en M. MONARD, "Het nieuwe vennootschapsrecht", *T.Not.* 2019, nr. 37, 378.

wetsbepaling kan een BV alle effecten uitgeven die niet of door de wet verboden zijn.

Eerder in deze bijdrage wezen wij erop dat het meervoudig stemrecht of de aandelen zonder stemrecht niet verhinderen dat bijvoorbeeld passieve aandeelhouders na een opvolging hun lidmaatschapsrechten als aandeelhouder blijven uitoefenen.

Op basis van artikel 5:18 W.Venn. kunnen nu nieuwe effecten worden gecreëerd, die de eigenaar ervan alleen vermogensrechten en niet langer lidmaatschapsrechten toekennen. Op die manier kan de deelname aan het vennootschapsleven van de houder van deze effecten nagenoeg volledig worden uitgesloten.¹¹

De opvolgingsregeling bestaat er dan in dat aan de opvolger effecten met lidmaatschapsrechten toekomen en aan de andere familieleden effecten zonder deze lidmaatschapsrechten. Het is natuurlijk niet uitgesloten dat ook dergelijke regeling tot erfrechtelijke problemen kan leiden (*cf. supra*, nr. 7).

VI. DE ONAFZETBARE BESTUURDER

14. In familiebedrijven is het van belang om sluitende regelingen uit te werken omtrent de stabiliteit van het bestuur. Zo wordt vaak overeengekomen dat een bepaalde bestuurder – het kan gaan om de overdrager, maar ook om de opvolger in het kader van een opvolging – niet zomaar door de algemene vergadering kan worden afgezet.

A. De enige bestuurder in de BV

15. Voor de BV verandert er weinig in vergelijking met de BVBA. In de BVBA werd er vaak geopteerd voor de figuur van de statutaire zaakvoerder. Deze kon alleen worden afgezet met unanimiteit – met één aandeel kon hij dus dit besluit tegenhouden – of met een meerderheid vereist voor een statutenwijziging en mits er tegen hem een wettige reden kon worden aangevoerd.

De nieuwe vennootschapswet bevestigt de mogelijkheid om statutaire bestuurders (de term ‘zaakvoerder’ is vervangen door ‘bestuurder’) te benoemen. Dat zijn bestuurders die in de oprichtingsakte of in een akte van statutenwijziging als statutaire bestuurders zijn aangewezen.

Het ontslag van een statutaire bestuurder vereist een statutenwijziging. Er is dus een drievierdemeerderheid nodig en de akte moet voor een

¹¹ M. THEYSKENS en M. MONARD, *o.c.*

notaris worden verleden. Het volstaat voor de statutaire bestuurder dat hij 25 % plus één van de stemmen aanhoudt om het ontslag tegen te houden. Indien aan de statutaire bestuurder een meervoudig stemrecht werd toegekend, dient hij zelfs niet eens over 25 % plus één van de aandelen te beschikken om zijn ontslag te kunnen verhinderen.

Een belangrijke wijziging is dat de statutaire bestuurder altijd met een gewone meerderheid kan worden afgezet als er tegen hem een wettige reden kan worden ingeroepen. In dat geval heeft hij ook geen recht op een opzegtermijn of een vertrekvergoeding. Het statuut van de bestuurder van de BV is minder gunstig dan dat van de zaakvoerder van de BVBA, die in geval van wettige reden slechts met de meerderheid voor een statutenwijziging kan worden herroepen.¹² Zoals hierna wordt aangetoond ligt de lat voor een herroeping wegens wettige reden van een statutaire enige bestuurder ook hoger in een NV. Het is dan ook een raadsel waarom de wetgever de voorwaarden voor herroeping wegens wettige reden in de BV versoepeld heeft.

Een wettige reden is elke omstandigheid waardoor men van de aandeelhouders redelijkerwijze niet meer kan vereisen dat zij het mandaat van de bestuurder handhaven. Daartoe behoort bijvoorbeeld het niet-nakomen door de bestuurder van één van zijn verplichtingen.¹³ Uiteraard moeten de feiten voldoende zwaarwichtig zijn, zoals oneerlijkheden, het misbruik van het vennootschapspatrimonium voor eigen doeleinden, het onttrekken van middelen aan de vennootschap en dergelijke meer.

Indien de bestuurder vindt dat hij ten onrechte wegens een wettige reden werd ontslagen, kan hij de betwisting aanhangig maken bij de rechtbank die uiteindelijk zal beslissen.

B. De enige bestuurder in de NV

16. Ook in de NV is het voortaan mogelijk om één bestuurder te benoemen. Zijn statuut kan zodanig worden georganiseerd dat het zeer vergelijkbaar is met de statutaire bestuurder in de BV.

De enige bestuurder van de NV kan in de oprichtingsakte of in een akte van statutenwijziging worden benoemd. De statuten kunnen bepalen dat het akkoord van de enige bestuurder vereist is voor zijn ontslag.

Ook hier is een ontslag wegens wettige reden mogelijk, mits het besluit genomen wordt met de aanwezigheids- en meerderheidsvereisten voor een statutenwijziging.

Er bestaat nu zelfs een minderheidsvordering die strekt tot de afzetting van de enige bestuurder wegens wettige reden. Houders van aandelen

¹² H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek Vennootschapsrecht*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2012, nr. 518, 282.

¹³ B. TILLEMANS, *Bestuur van vennootschappen*, Brugge, die Keure, 2005, nr. 565, 347.

met stemrecht, die 10 % (in beursgenoteerde vennootschappen 3 %) van het kapitaal vertegenwoordigen, kunnen een bijzondere lasthebber aanstellen, die de vordering tot afzetting van de enige bestuurder wegens wettige redenen instelt.

VII. FINANCIËLE STROMEN – DIVIDEND

17. Een belangrijke innovatie van de nieuwe wetgeving is dat er voortaan geen band meer moet zijn tussen enerzijds de waarde van de inbreng van de aandeelhouders en anderzijds de rechten die aan de aandelen verbonden zijn. Dat betekent dat de diverse soorten aandelen ongelijke rechten kunnen opleveren, ook al doen de aandeelhouders gelijke inbrengen. In de context van de opvolging kan dit leiden tot interessante toepassingen, zoals blijkt uit volgend voorbeeld: *X heeft 100 aandelen van de BV ABC. Hij wil zijn opvolging regelen, maar toch nog belangrijke inkomsten uit het familiebedrijf blijven halen.*

X wijzigt de statuten van de BV ABC, waarbij hij de aandelen indeelt in 5 aandelen van categorie A en 95 aandelen van categorie B. In dezelfde statutenwijziging wordt bepaald dat 75 % van de winst naar de aandelen van categorie A gaat en dat de statuten niet zonder het akkoord van de houders van categorie A kunnen worden gewijzigd.

Vervolgens schenkt X de 95 aandelen van categorie B aan zijn opvolger Y. X behoudt 75 % van de winst, terwijl hij maar over 5 % van de aandelen beschikt.

VIII. DE BESLOTENHEID VAN HET FAMILIEBEDRIJF

18. Familiebedrijven zijn in essentie besloten entiteiten. De familie wil niet dat externen in het aandeelhouderschap binnenglippen. Indien in het kader van de opvolging de aandelen worden overgedragen aan diverse – actieve en passieve – familieleden, blijft de beslotenheid van het aandeelhouderschap de krachtlijn van de meeste regelingen. Op dit vlak biedt de nieuwe vennootschapswet nieuwe, boeiende perspectieven.

A. De BV: creativiteit troef

19. Sedert haar creatie in 1935 was de BVBA tot op grote hoogte een gesloten huis. De aandeelhouders konden hun aandelen niet zomaar aan derden overdragen zonder de toestemming van hun medevennoten.

In de nieuwe vennootschapswet is vrijheid het ordewoord. Of zoals de memorie van toelichting (blz. 10) het kernachtig omschrijft: “*Zo kan in een BV de overdraagbaarheid van de aandelen volledig vrij worden geregeld zodat men van een BV een zeer gesloten, maar ook een zeer open vennootschap kan maken.*”

De statuten mogen bijgevolg de overdraagbaarheid van de aandelen volledig vrij regelen. In de praktijk zal de redactie van de statuten (of de statutenwijzigingen) maatwerk zijn, dat aansluit bij de bedoeling van de partijen.

Hierna volgt een greep uit de diverse mogelijkheden. Zo kan men bijvoorbeeld:

- opteren voor een klassiek voorkooprecht of bepalen dat een voorgenomen overdracht moet worden goedgekeurd door een persoon of instantie (de bestuurder, het college van bestuurders, de algemene vergadering, een orgaan ad hoc). Voorkoop- en goedkeuringsregels in de BV zijn niet aan wettelijke voorwaarden gekoppeld zoals dat in de NV wel het geval is (*cf. infra*);
- bepalen dat aandelen slechts tijdens bepaalde periodes – bijvoorbeeld om de drie jaar tijdens de eerste drie maanden van het jaar – overdraagbaar zijn (de zogenaamde venstertechniek). Men kan hier een voorkooprecht aan koppelen;
- een tijdelijke onoverdraagbaarheid inlassen. Deze onvervreemdbaarheidsclausules of standstillclausules zijn in de BV niet aan voorwaarden gekoppeld, terwijl dat in de NV wel het geval is (*cf. infra*);
- de overdraagbaarheid volledig uitsluiten.¹⁴

Dit is slechts een greep uit de diverse mogelijkheden.

Indien de statuten niets bepalen geldt er in beginsel eenzelfde regeling als degene die onder het oude recht van toepassing is op de BVBA. Deze regeling verhindert de overdracht van aandelen aan derden zonder de instemming van minstens de helft van de overige aandeelhouders die minstens drie vierde van de aandelen bezitten.

Voorbeeld van de venstertechniek

Twee broers zijn elk voor de helft eigenaar van het familiebedrijf. Zij willen het familiebedrijf besloten houden, maar wensen toch niet dat zij de gevangene zijn van hun aandelen. Ze wensen in een beperkte overdraagbaarheid van de aandelen te voorzien.

Een oplossing kan erin bestaan dat zij het familiebedrijf de vorm geven van een BV. Zij bepalen dat de aandelen in beginsel niet overdraagbaar zijn, tenzij volgens deze modaliteiten:

¹⁴ N. HALLEMEERSCH, *Aandeelhoudersovereenkomsten*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2019, nr. 215, 179.

- *Om de drie jaar kan elk van de aandeelhouders gedurende een vooraf vastgestelde maand vijf procent van de aandelen aan de andere aanbieden;*
- *Het feit dat dit zal gebeuren moet negen maanden op voorhand ter kennis worden gebracht van de andere vennoot, die zijn voorkooprecht kan uitoefenen tegen een vooraf vastgestelde prijs. Door deze lange periode van kennisgeving beschikt de vennoot die wil voor kopen over voldoende tijd om financiering te zoeken.*

Er kan ook nog worden bepaald dat voorrang zal worden gegeven aan de inkoop van de aandelen door de vennootschap.

B. De regeling in de NV

20. Ook in de NV bestaat er statutaire vrijheid, maar die is aan meer regels onderworpen dan in de BV.

Standstillclausules zijn toegelaten, maar zij moeten door een rechtmatig belang verantwoord zijn, met name wat hun duur betreft (art. 7:78 W.Venn.).

Indien de overdraagbaarheid beperkt wordt door goedkeurings- of voorkoopclausules, blijft de regel uit het oude recht behouden dat de procedure in een periode van zes maanden moet afgehandeld zijn. Het behoud van deze regeling is een gemiste kans. Er is geen enkele reden waarom hier niet meer flexibiliteit werd voorzien. De meeste familiale eigenaars, die verder van de NV gebruikmaken, zullen verplicht zijn om verder van controlevehikels zoals de (Nederlandse) stichting gebruik te maken om aan deze hinderlijke regeling te ontsnappen.

Ten slotte kunnen ononverdraagbaarheidsclausules van onbepaalde duur met een redelijke termijn worden opgezegd.

IX. DE UITTREDING LASTENS HET VENNOOTSCHAPSVERMOGEN

21. De nieuwe vennootschapswet laat voortaan toe dat vennoten kunnen uittreden lastens het vennootschapsvermogen (art. 5:154 W.Venn.). Dit kan interessant zijn in een opvolgingscontext. Men zou bijvoorbeeld kunnen vragen aan passieve aandeelhouders dat zij gedurende een zekere periode na de opvolging aan boord blijven. In ruil wordt overeengekomen dat zij na die periode kunnen uittreden lastens het vennootschapsvermogen, indien zij dit wensen. Voor de opvolger heeft dit als voordeel dat hij gedurende een periode verzekerd is van geduldig kapitaal. Bovendien moet hij voor de uitkoop van de passieve aandeelhouders niet in de eigen portefe-

feuille tasten, maar betaalt de vennootschap. Daarvoor kan de opvolger een financiële planning opstellen.

Vermits artikel 5:154 W.Venn. in een vrij uitgebreide suppletieve regeling van de uittreding voorziet, zal het van belang zijn om in de statuten veel aandacht te besteden aan wat de partijen werkelijk willen, inzonderheid met betrekking tot de omvang van het scheidingsaandeel. Indien dit niet anders is geregeld, bestaat het scheidingsaandeel immers uit het bedrag van de voor deze aandelen werkelijk gestorte en nog niet terugbetaalde inbreng zonder evenwel het bedrag van de nettoactiefwaarde van de aandelen, zoals die blijkt uit de laatste goedgekeurde jaarrekening, te overschrijden.

X. DE STICHTING MET EEN BESTUURDER

22. Het nieuwe artikel 11:6 W.Venn. bepaalt dat een private stichting voortaan slechts één bestuurder moet tellen. Voorheen voorzag de wet in de aanstelling van drie bestuurders, wat in de opvolgingspraktijk een competitief nadeel opleverde ten aanzien van de Nederlandse stichting. In deze laatste rechtspersoon volstaat één bestuurder.

Het is evenwel zeer de vraag of deze innovatie tot gevolg zal hebben dat de Belgische private stichting aan populariteit zal winnen bij opvolgingsregelingen. Er blijven immers nog een aantal belangrijke onbeantwoorde vragen: is het mogelijk om de overdraagbaarheid van certificaten even streng te regelen als onder het Nederlandse recht? Hoe zal de rechter oordelen, wanneer het beleid van het bestuur in vraag wordt gesteld door certificaathouders? Indien er op deze vlakken meer rechtszekerheid voorhanden zou zijn, dan zou dit een goede zaak zijn voor een meer frequente aanwending van de Belgische private stichting in een opvolgingscontext.

XI. INKOOP VAN EIGEN AANDELEN

23. Ten slotte kan het in het kader van de opvolging nuttig zijn dat bijvoorbeeld passieve aandeelhouders door middel van een inkoop van eigen aandelen worden uitgekocht door de vennootschap zelf. Op die manier ligt de financiële last van de uitkoop niet (alleen) bij de opvolger. Hinderlijk was tot nu toe de regel dat een vennootschap slechts twintig procent van haar eigen aandelen mocht inkopen. Het is een goede zaak dat deze beperking door de nieuwe vennootschapswet wordt afgeschaft, zowel in de BV als in de NV.¹⁵ Wel blijven de andere voorwaarden voor een inkoop van eigen aandelen gelden.¹⁶

¹⁵ K. MARESCEAU, *o.c.*, nr. 78, 42.

¹⁶ Zie art. 5:145 en 7:215 W.Venn.

XII. BESLUIT

24. De wetgever is ontegensprekelijk geslaagd in zijn opzet. De nieuwe vennootschapswet laat veel meer flexibiliteit toe om creatieve oplossingen uit te werken voor de opvolging in het familiebedrijf. Uit deze bijdrage moge evenwel blijken dat ook na de wetswijziging eenvoudige oplossingen niet voor de hand liggen en de voor- en nadelen van elke ingreep telkens goed tegen elkaar moeten worden afgewogen. Bovendien is over een aantal heikele punten het laatste woord nog niet gezegd.